

Leer

Vraag

Ontmoet

Lees

Doe

Beleidsplan 2024-2027

Voorwoord

Als je lid bent van de openbare Bibliotheek, heb je een abonnement op de hele wereld. Want lezen is fundamenteel en een bibliotheek brengt je nog veel meer dan dat. Het is een plek waar mensen cultureel en maatschappelijk ontwakken en groeien. Waar als kind werelden voor je opengaan. Een plek waar kennis, verhalen en andere perspectieven voor iedereen binnen handbereik zijn. Met deze woorden kondigde de staatssecretaris voor Cultuur en Media een flinke investering aan van de rijksoverheid in Bibliotheken vanaf 2025. Fantastisch nieuws voor de Bibliotheek en een erkenning van het belang van haar publieke taak. De investering én zorgplicht in de wet moeten ervoor zorgen dat iedereen in Nederland toegang heeft tot een volwaardige bibliotheek.

Als Bibliotheek Oost-Achterhoek zijn we er voor alle inwoners van de gemeente Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk met onze dienstverlening. We zien een ontwikkeling waarbij de Bibliotheek steeds belangrijker wordt als ontmoetingsplek en als knooppunt van informatie. Steeds meer mensen weten het aanbod van activiteiten in onze Bibliotheek vinden. En de komende jaren zullen we de taak die we hebben voor het organiseren van ontmoeting en debat en het laten kennismaken met kunst en cultuur nog verder uitbreiden.

Dat er werk aan de winkel is op het gebied van leesvaardigheid laten onderzoeken duidelijk zien. Want de leesvaardigheid van kinderen gaat achteruit. De rol van de bibliotheek zal de komende jaren dan ook onverminderd van belang blijven in het grote vraagstuk van de geletterde samenleving. Want het plezier in lezen vergroten, dat is waar we goed in zijn! We zien daarin de komende jaren een belangrijke opgave voor de jeugd in de middelbareschoolleeftijd.

In het beleidsplan 2024-2027 hebben we onze ambities voor de komende jaren geformuleerd. We hebben gekozen voor een beleidsplan op hoofdlijnen. Jaarlijks wordt het beleidsplan vertaald in een activiteitenplan met concrete doelstellingen. Er wordt in onze sector steeds meer gekeken naar hoe we de maatschappelijke impact van onze inspanningen kunnen meten. We volgen de ontwikkelingen hierin zodat ook wij daarmee aan de slag kunnen gaan.

Martien Louwers

Directeur-bestuurder de Bibliotheek Oost-Achterhoek

Missie en ambitie

“De Bibliotheek Oost-Achterhoek zet zich in om het leesplezier te bevorderen. De Bibliotheek is voor iedereen een uitnodigende ontmoetingsplek, waar je je kunt informeren, laten inspireren en creëren met behulp van een aansprekende collectie een divers aanbod van cursussen en een vernieuwende programmering.”

In de Bibliotheek gaan er werelden voor je open. Dat kan zijn door de verhalen uit de boeken die je vervoeren naar nieuwe plekken, door ontmoetingen die spontaan ontstaan in de Bibliotheek, doordat je nieuwe vaardigheden leert of doordat je je inzet als vrijwilliger. Je kunt geïnspireerd raken met nieuwe inzichten door een lezing of kennis maken met nieuwe technologieën. De Bibliotheek is een plek waar je je kunt laten inspireren, waar je kunt leren en waar je kunt creëren. En dat allemaal in een fijne en veilige omgeving waar iedereen welkom is.

De Bibliotheek Oost-Achterhoek heeft 7 vestigingen in de gemeente Berkelland, Oost Gelre en Winterswijk. De Bibliotheek biedt een optimale service aan bezoekers, fysiek en online. In onze vestigingen word je geholpen door een professional die je op weg helpt in alles wat de Bibliotheek te bieden heeft. In de Bibliotheek kan iedereen iets leren, van jong tot oud. We hebben daarbij bijzondere aandacht voor inwoners die moeite hebben met taal en digitale vaardigheden. De Bibliotheek is een fijne plek om te verblijven en mensen te ontmoeten. In de Bibliotheek is er aandacht voor verschillende maatschappelijke vraagstukken door middel van een gevarieerd en prikkelend programma.

Omdat jong geleerd oud gedaan is komt de Bibliotheek op consultatiebureaus, de kinderopvang, basisscholen en middelbare scholen. Onze medewerkers educatie brengen leesplezier op al deze plekken. Ook cursussen of spreekuren voor (digitale) vaardigheden vinden plaats op verschillende locaties om zo de drempel nog lager te maken en een grotere doelgroep aan te spreken.

Trends en ontwikkelingen in de samenleving

De komende jaren hebben we met veel ontwikkelingen te maken in de samenleving die impact hebben op ons beleid. Welke maatschappelijke opgaven en trends zien wij als bepalend voor het beleid van de Bibliotheek?

Laaggeletterdheid

Een volwassene die laaggeletterd is heeft moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Niet goed kunnen lezen, schrijven en/of rekenen heeft bijvoorbeeld gevolgen bij het vinden van een baan of grip op geldzaken. Een volwassene die laaggeletterd is kan wel lezen en schrijven, alleen niet goed genoeg om helemaal mee te doen in de samenleving. In Nederland is gemiddeld 12% de bevolking laaggeletterd. In Oost Gelre is dat 14%, in Berkelland 10% en in Winterswijk 14% van de inwoners.

Bron: <https://geletterdheidinzicht.nl/>

Leesvaardigheid

Leesvaardigheid is nodig om geschreven teksten goed te kunnen interpreteren en begrijpen. Veel informatie verwerk je door te lezen. Leesvaardigheid is dan ook een van de basisvaardigheden en een sleutel tot (onderwijs)succes. Uit het PISA onderzoek komt naar voren dat de leesvaardigheid van kinderen achteruit gaat. 1 op de 4 leerlingen loopt risico op laaggeletterdheid. Het merendeel van de jongeren leest alleen als het moet of om informatie op te zoeken en veel jongeren vinden lezen tijdverspilling. Van de 15-jarigen vindt een op de drie zichzelf geen goede lezer.

Bronnen: PISA (pisa-nederland.nl) en De staat van het onderwijs: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs>

Eenzaamheid

Er zijn vier soorten eenzaamheid: emotionele, sociale, existentiële en praktische eenzaamheid. Als iemand een intieme relatie mist, een emotioneel hechte band met een partner of vriend(in), dan is er sprake van emotionele eenzaamheid. Van sociale eenzaamheid is sprake als iemand betekenisvolle relaties mist met een bredere groep mensen, zoals kennissen, collega's, buurtgenoten of mensen met dezelfde belangstelling. Van existentiële eenzaamheid is sprake als iemand een gevoel van zinloosheid ervaart, een doel in het leven mist. Van praktische eenzaamheid is sprake als iemand onvoldoende financiële middelen heeft, geen vervoer of geen vaardigheden voor het voeren van zijn/haar eigen administratie. In Winterswijk (51%) ervaart een meer dan gemiddeld aantal inwoners eenzaamheid, in Berkelland (46%) en Oost Gelre (45%) is dat minder dan gemiddeld in Nederland (49%).

Bron: <https://www.kvnog.nl/>

Kansengelijkheid

In Nederland bestaat sociale, culturele en economische ongelijkheid tussen verschillende mensen en groepen. Kansengelijkheid heeft niet één duidelijke oorzaak, maar heeft meerdere problemen in zich. Als ouders bijvoorbeeld laaggeletterd zijn is er een groot risico dat hun kinderen dat op latere leeftijd ook zijn. Extra aandacht is dan juist nodig voor die kinderen én hun ouders. De SES-indicatoren zijn gebaseerd op gegevens over welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktdeelname. Het gemiddelde in Nederland is 0.

Bij een hogere score zijn de inwoners welvarender en/of hoger opgeleid en/of langduriger aan het werk. In Winterswijk is de score 0,004, in Oost Gelre 0,155 en in Berkelland 0,093.

Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2022/14/statusscore-per-wijk-en-buurt-o-b-v-welvaart-opleidingsniveau-en-arbeid>

Polarisatie

Veel mensen maken zich zorgen over de manier van samenleven in ons land. Onderzoek van het SCP laat zien dat driekwart van de Nederlanders denkt dat meningsverschillen over maatschappelijke kwesties steeds groter worden. Wetenschappelijk onderzoek spreekt dat beeld echter tegen: op veel onderwerpen is meer overeenstemming dan mensen denken en onderlinge verschillen in opvattingen groeien niet. Sterke beelden over polarisatie zijn niet zonder gevolgen. Een gepolariseerde samenleving - of dat nu daadwerkelijk zo is of door mensen zo wordt beleefd - kan ervaren vijandigheid tussen politieke tegenstanders aanwakkeren. Dat kan op den duur de sociale cohesie en het functioneren van de democratie aantasten.

Bron: <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2022/12/29/continu-onderzoek-burgerperspectieven---bericht-2-2022>

Digitalisering

Het internet heeft de manier waarop we informatie creëren, vindbaar maken en delen compleet veranderd. De consumptie van nieuws en informatie is voor een deel verschoven naar sociale media en on demand-diensten. Het verdienmodel van deze platforms is gebouwd op aandacht, niet op het bieden van betrouwbare en relevante informatie. Het is daarom van belang om informatie te kunnen filteren en echt van nep te onderscheiden. Voor jongeren geldt daarbij dat de alomtegenwoordigheid van sociale media in grote mate bepaalt hoe ze zich tot elkaar en tot de wereld verhouden. Het is van belang dat jongeren daarmee leren omgaan.

De wettelijke taken als basis voor het bibliotheekbeleid

Het fundament van alle Nederlandse openbare bibliotheken is vastgelegd in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob, 2015). Een openbare bibliotheekvoorziening heeft een publieke taak die zij vervult op basis van de waarden onafhankelijkheid, betrouwbaarheid, toegankelijkheid, pluriformiteit en authenticiteit. De vijf bijbehorende wettelijke kerntaken zijn:

1. Ter beschikking stellen van kennis en informatie
2. Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
3. Bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur
4. Organiseren van ontmoeting en debat
5. Laten kennis maken met kunst en cultuur

We geven ons beleid de komende jaren vorm op basis van de vijf wettelijke taken. Bij elke kerntaak benoemen we het fundament, dat wat we al doen en zo goed mogelijk willen blijven doen, en het accent, daar waar we extra op in gaan zetten in de komende beleidsperiode.

1. Ter beschikking stellen van kennis en informatie

De Bibliotheek is een knooppunt van informatie. In de digitale informatiesamenleving is het voor veel mensen lastig om relevante en betrouwbare informatie te vinden. Niet iedereen beheerst de vaardigheden om door het informatielandschap te navigeren, feiten te checken en kritisch te zijn op desinformatie. Daarmee groeit het belang van de informatiefunctie van de Bibliotheek. Via collecties biedt de Bibliotheek een breed pallet aan kennis en informatie. In de Bibliotheek is ook het informatiepunt te vinden voor de digitale overheid.

fundament De Bibliotheek is een openbare, laagdrempelige plek waar iedereen vrije toegang heeft tot alle informatiebronnen. We ondersteunen inwoners voor wie de stroom van (digitale) informatie moeilijk te behappen is. De papieren en digitale collectie van de Bibliotheek is veelzijdig en sluit aan bij de wensen van onze bezoekers. Onze professionals in de Bibliotheek hebben kennis van de collectie en adviseren daarover aan de leden. We bieden (thema)collecties aan op locaties, afgestemd op de doelgroep en dragen kennis over door middel van lezingen en workshops. Voor mensen die niet naar de Bibliotheek kunnen komen hebben we een bezorgdienst.

accent We gaan de collectie op een meer toegankelijke manier aanbieden. We houden daarbij rekening met verschillende doelgroepen en zorgen voor een grotere kennis van de collectie bij medewerkers en leerkrachten op scholen. We richten een geheugenbibliotheek in waarin materiaal en informatie te vinden is voor mensen die te maken hebben met dementie. De spreekuren voor mensen die moeite hebben hun weg te vinden in de digitale dienstverlening van de overheid breiden we uit op locatie. We streven naar ruimere openingstijden als service aan onze leden en onderzoeken het effect van het stoppen met innen van boetes.

Bijdrage aan de maatschappelijke opgaven: laaggeletterdheid, leesvaardigheid, polarisatie en digitalisering.

2. Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie

De Bibliotheek stelt inwoners in staat zich als individu te ontplooiën en een leven lang te leren. De Bibliotheek biedt een stimulerende leeromgeving voor kinderen en volwassenen en vormt een platform waar mensen kunnen samenkomen, kennis kunnen delen, specifieke vaardigheden kunnen verwerven en talenten kunnen ontwikkelen. Om alle inwoners gelijke kansen te bieden heeft de Bibliotheek speciale aandacht voor mensen die over onvoldoende vaardigheden beschikken om goed mee te kunnen komen in de maatschappij.

fundament In de Bibliotheek vinden verschillende activiteiten plaats met als doel het vergroten van kennis. Kinderen leren 21e-eeuwse vaardigheden in de BIEBlabs. Volwassenen leren nieuwe vaardigheden door middel van cursussen en verwerven nieuwe inzichten door bijeenkomsten en lezingen. De Bibliotheek helpt inwoners die de basisvaardigheden op het gebied van taal en digitaal verder willen ontwikkelen in het DigiTaalhuis, een laagdrempelige plek waar iedereen terecht kan. De persoonlijke leef- en werksituatie en de daarbij behorende leerwens van de deelnemer staat daarbij centraal.

accent We breiden ons aanbod van 21e-eeuwse vaardigheden uit door het voor de jeugd ook aan te bieden op naschoolse opvanglocaties en voor ouders en kinderen samen in een digispeeltuin. Op het gebied van basisvaardigheden hebben we extra aandacht voor gezondheidsinformatie vanuit het project Digivaardige Achterhoekers. Voor volwassenen zetten we een nieuw aanbod op in de Bibliotheek op het gebied van digitaal burgerschap met als doel dat inwoners zich actief, vaardig en weerbaar kunnen bewegen in de online informatiesamenleving. Met de aanbieders van cultuur op school intensiveren we de samenwerking om ons aanbod goed op elkaar aan te laten sluiten.

Bijdrage aan de maatschappelijke opgaven: laaggeletterdheid, leesvaardigheid, kansengelijkheid en digitalisering.

3. Bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur

De Bibliotheek Oost-Achterhoek gelooft in geletterdheid als basisvoorwaarde en in het plezier dat taal en literatuur kunnen brengen. Er bestaat een positief verband tussen de houding van kinderen ten opzichte van lezen en de leesprestaties. Daarom blijven we het lezen stimuleren en bieden we op onze locaties ruimte aan iedereen die via boeken of tijdschriften inspiratie wil opdoen en nieuwe werelden wil ontdekken. Ook besteden we veel aandacht aan de (taal)ontwikkeling van kinderen door vaste voorleesactiviteiten aan te bieden en ouders hierbij te ondersteunen.

fundament De Bibliotheek Oost-Achterhoek moedigt de jeugd aan meer te lezen met verschillende activiteiten. We zetten in op een doorlopende leeslijn met een programma voor iedere leeftijd. Voor kinderen van 0 tot 4 jaar doen we dat met BoekStart, voor schoolgaande kinderen met de Bibliotheek op School en (voor)leesactiviteiten in de Bibliotheek en in de klas, en met de VoorleesExpress voor kinderen die moeite hebben met lezen of opgroeien in een gezin waar geen leescultuur heerst. In de Bibliotheek brengen we de collectie tot leven door deze aantrekkelijk te presenteren en door schrijvers van boeken uit te nodigen om erover te vertellen en in gesprek te gaan. We zetten verschillende manieren in om het lezen leuk te maken waaronder creatieve technologie en beweegactiviteiten. Volwassenen delen het plezier dat zij hebben in lezen met elkaar in leeskringen.

accent We zien dat het met de leesvaardigheid van jongeren steeds slechter gaat. Daarom willen we op middelbare scholen een Bibliotheek op School inrichten of activiteiten voor jongeren en docenten aanbieden die het leesplezier vergroten. In de Bibliotheek krijgen jongeren meer aandacht met behulp van activiteiten die aanzetten om meer te gaan lezen of met taal bezig te zijn. Dat kan bijvoorbeeld door creatieve literatuurvormen in te zetten zoals spoken word of songteksten. Het aanbod in de Bibliotheek wordt samen met jongeren vormgegeven. We besteden extra aandacht aan de rol van ouders bij de taal- en schoolontwikkeling van hun minderjarige kind door in te zetten op de gezinsaanpak. We zetten digitale hulpmiddelen in om het zoeken naar het juiste boek te vergemakkelijken.

Bijdrage aan de maatschappelijke opgaven: leesvaardigheid, laaggeletterdheid, kansengelijkheid en digitalisering.

4. Organiseren van ontmoeting en debat

De Bibliotheek is een huiskamer in onze dorpen. Een plek waar je samen kennis deelt en cultuur beleeft en geïnspireerd wordt om je te blijven ontwikkelen. Een 'third place', ofwel derde plek, waar je naast je woning of je werk naartoe gaat om te ontspannen en deel uitmaakt van het sociale leven. Voor een open en betrokken samenleving is het van belang dat mensen elkaar ontmoeten, naar elkaar luisteren en met elkaar in gesprek blijven. Niet per se om het eens te worden, maar wel om elkaar te leren kennen, begrijpen en respecteren. Juist de Bibliotheek kan het gesprek tussen inwoners faciliteren en stimuleren.

fundament De Bibliotheek Oost-Achterhoek organiseert veel verschillende activiteiten, van cursus tot lezing of debat. De activiteiten kunnen als doel hebben het lezen te bevorderen of nieuwe digitale vaardigheden te leren maar dragen ook allemaal bij aan de belangrijke ontmoetingsfunctie van de Bibliotheek. De Bibliotheek informeert en inspireert met een aantrekkelijk programma en helpt zo het gesprek op gang.

accent Er komt meer nadruk te liggen op een gevarieerd programma dat de nieuwsgierigheid prikkelt en de kennis vergroot van onze bestaande en potentieel nieuwe leden. Het programma raakt alle functies van de Bibliotheek, want er kan veel in onze huiskamers. De Bibliotheek biedt ook ruimte of een podium aan derden om activiteiten te organiseren. Omdat het voeren van een goed gesprek bepaalde vaardigheden vraagt, helpen we inwoners daarbij door het bieden van een workshop of een cursus. Als neutrale plek kunnen we (politieke) debatten faciliteren.

Bijdrage aan de maatschappelijke opgave: leesvaardigheid, digitalisering, eenzaamheid en polarisatie.

5. Laten kennis maken met kunst en cultuur

De Bibliotheek heeft een rol in de (lokale) culturele infrastructuur en draagt bij aan die structuur met de collectie op het vlak van kunst, cultuur en erfgoed. Daarnaast organiseert de Bibliotheek zelf culturele evenementen, zoals lezingen van schrijvers, om daarmee het lezen van literatuur te stimuleren. Daarmee maakt de Bibliotheek cultuuruitingen voor een breed publiek toegankelijk.

